

# Obsah

|                                                              |           |
|--------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Úvod</b>                                                  | <b>1</b>  |
| <b>Oddíl A: Úvod do makroekonomie</b>                        | <b>3</b>  |
| <b>1. Makroekonomie a základní makroekonomické ukazatele</b> | <b>5</b>  |
| 1.1 Ekonomie a její členění                                  | 5         |
| 1.2 Makroekonomie a stabilizační politika                    | 6         |
| 1.3 Produkt                                                  | 8         |
| 1.3.1 Hrubý domácí produkt                                   | 11        |
| 1.3.2 Měření hrubého domácího produktu                       | 14        |
| 1.3.3 Hrubý domácí produkt a ekonomický růst                 | 20        |
| 1.4 Zaměstnanost                                             | 22        |
| 1.4.1 Pracovní síla a ekonomicky neaktivní obyvatelstvo      | 22        |
| 1.4.2 Měření nezaměstnanosti                                 | 24        |
| 1.5 Cenová hladina                                           | 27        |
| 1.5.1 Implicitní cenový deflátor                             | 27        |
| 1.5.2 Explicitní cenové indexy                               | 28        |
| 1.5.3 Míra inflace                                           | 31        |
| 1.6 Vnější ekonomická rovnováha                              | 31        |
| 1.6.1 Platební bilance                                       | 31        |
| 1.6.2 Zahraniční zadluženost                                 | 35        |
| 1.6.3 Směnné relace                                          | 35        |
| <b>Oddíl B: Základní makroekonomické modely</b>              | <b>43</b> |
| <b>2. Model jednoduché ekonomiky</b>                         | <b>45</b> |
| 2.1 Základní makroekonomické modely                          | 45        |
| 2.2 Model multiplikátoru                                     | 46        |
| 2.3 Model dvousektorové ekonomiky                            | 46        |
| 2.3.1 Spotřební funkce                                       | 48        |
| 2.3.2 Funkce úspor domácností                                | 51        |
| 2.3.3 Investiční funkce                                      | 53        |
| 2.3.4 Celkové plánované agregátní výdaje                     | 53        |
| 2.3.5 Určení rovnovážného důchodu v dvousektorové ekonomice  | 54        |
| 2.4 Model třísektorové ekonomiky                             | 56        |
| 2.4.1 Funkce vládní spotřeby                                 | 57        |
| 2.4.2 Spotřební funkce v třísektorové ekonomice              | 57        |
| 2.4.3 Funkce úspor v třísektorové ekonomice                  | 61        |
| 2.4.4 Určení rovnovážného důchodu v třísektorové ekonomice   | 64        |
| 2.5 Model čtyřsektorové ekonomiky                            | 64        |
| 2.5.1 Funkce čistého vývozu                                  | 65        |
| 2.5.2 Funkce úspor v čtyřsektorové ekonomice                 | 68        |
| 2.5.3 Určení rovnovážného důchodu v čtyřsektorové ekonomice  | 70        |

### 3. Model AS-AD

77

|       |                                                             |    |
|-------|-------------------------------------------------------------|----|
| 3.1   | Model agregátní nabídky a agregátní poptávky                | 77 |
| 3.2   | Agregátní nabídka                                           | 78 |
| 3.2.1 | Agregátní nabídka v krátkém období                          | 78 |
| 3.2.2 | Agregátní nabídka v dlouhém období                          | 83 |
| 3.3   | Agregátní poptávka                                          | 84 |
| 3.4   | Makroekonomická rovnováha v modelu AS-AD                    | 87 |
| 3.4.1 | Makroekonomická rovnováha v neoklasickém modelu AS-AD       | 88 |
| 3.4.2 | Makroekonomická rovnováha v (neo)keynesiánském modelu AS-AD | 90 |

## Oddíl C: Peníze a cenová stabilita

99

### 4. Peníze a jejich role v ekonomice

101

|       |                                                    |     |
|-------|----------------------------------------------------|-----|
| 4.1   | Vznik peněz a jejich funkce v ekonomice            | 101 |
| 4.1.1 | Funkce peněz                                       | 103 |
| 4.1.2 | Motivy držby peněz a peněžní zůstatky              | 104 |
| 4.2   | Bankovní soustava a tvorba peněz                   | 104 |
| 4.3   | Peněžní zásoba a její změny – role centrální banky | 107 |
| 4.3.1 | Peněžní zásoba a její změny                        | 107 |
| 4.3.2 | Peněžní agregáty                                   | 109 |
| 4.4   | Rovnováha na trhu peněz                            | 109 |
| 4.4.1 | Kvantitativní teorie peněz                         | 111 |

### 5. Inflace

117

|       |                                                             |     |
|-------|-------------------------------------------------------------|-----|
| 5.1   | Typy inflace a její dopady na chování ekonomických subjektů | 117 |
| 5.2   | Příčiny inflace a její dopady na ekonomiku                  | 119 |
| 5.2.1 | Inflace tažená poptávkou                                    | 119 |
| 5.2.2 | Inflace tažená náklady                                      | 119 |
| 5.2.3 | Dopady inflace na ekonomiku                                 | 121 |
| 5.3   | Protiinflační politika                                      | 123 |
| 5.3.1 | Důchodová politika a cenová stabilita                       | 123 |

## Oddíl D: Trh práce a nezaměstnanost

129

### 6. Trh práce a nezaměstnanost

131

|       |                                                                 |     |
|-------|-----------------------------------------------------------------|-----|
| 6.1   | Definice pracovní síly a nezaměstnanosti                        | 131 |
| 6.1.1 | Pracovní síla a ekonomický růst                                 | 131 |
| 6.1.2 | Měření nezaměstnanosti                                          | 132 |
| 6.1.3 | Metodika výpočtu míry nezaměstnanosti v České republice         | 133 |
| 6.2   | Druhy nezaměstnanosti                                           | 135 |
| 6.2.1 | Vztah cyklické nezaměstnanosti a přirozené míry nezaměstnanosti | 138 |
| 6.3   | Trh práce                                                       | 140 |
| 6.3.1 | Klasicko-neoklasický přístup k trhu práce                       | 140 |
| 6.3.2 | Keynesiánský přístup k trhu práce                               | 142 |
| 6.3.3 | Monetaristický přístup k trhu práce                             | 143 |
| 6.3.4 | Neoknesiánský přístup k trhu práce                              | 144 |
| 6.3.5 | Přirozená míra nezaměstnanosti a její vývoj                     | 145 |

## **Oddíl E: Hospodářská politika a její role v národním hospodářství 151**

### **7. Ekonomický růst, ekonomický cyklus a hospodářská politika 153**

|       |                                                                         |     |
|-------|-------------------------------------------------------------------------|-----|
| 7.1   | Ekonomický růst                                                         | 153 |
| 7.1.1 | Měření ekonomického růstu                                               | 153 |
| 7.1.2 | Determinanty ekonomického růstu                                         | 156 |
| 7.1.3 | Teorie ekonomického růstu                                               | 157 |
| 7.1.4 | Možnosti podpory ekonomického růstu                                     | 163 |
| 7.2   | Ekonomický cyklus                                                       | 164 |
| 7.2.1 | Fáze ekonomického cyklu                                                 | 164 |
| 7.2.2 | Typy ekonomických cyklů                                                 | 166 |
| 7.2.3 | Příčiny ekonomických cyklů v interpretaci různých ekonomických přístupů | 168 |
| 7.2.4 | Ekonomický cyklus a jeho důsledky                                       | 170 |
| 7.3   | Hospodářská politika                                                    | 171 |
| 7.3.1 | Vývoj názorů na uplatňování hospodářské politiky                        | 171 |
| 7.3.2 | Podstata, cíle a nástroje hospodářské politiky                          | 171 |

### **8. Fiskální politika a fiskální teorie 179**

|       |                                                           |     |
|-------|-----------------------------------------------------------|-----|
| 8.1   | Státní rozpočet                                           | 179 |
| 8.2   | Nástroje fiskální politiky                                | 181 |
| 8.2.1 | Dopady nástrojů na agregátní nabídku a agregátní poptávku | 182 |
| 8.2.2 | Dopady nástrojů na výkon ekonomiky                        | 182 |
| 8.3   | Saldo rozpočtu                                            | 185 |
| 8.3.1 | Cyklické a strukturální deficity                          | 186 |
| 8.3.2 | Ekonomické důsledky deficitů a přebytků                   | 189 |
| 8.4   | Vládní dluh                                               | 190 |
| 8.4.1 | Břemeno dluhu                                             | 190 |
| 8.4.2 | Snižování dluhu                                           | 192 |
| 8.5   | Makroekonomické přístupy k pojetí fiskální politiky       | 194 |
| 8.5.1 | Klasický a neoklasický přístup                            | 194 |
| 8.5.2 | Keynesiánský přístup                                      | 194 |
| 8.5.3 | Monetaristický přístup                                    | 195 |
| 8.5.4 | Teorie racionálních očekávání                             | 195 |
| 8.5.5 | Ekonomie strany nabídky                                   | 196 |
| 8.6   | Rozpočet a problematika přerozdělování                    | 196 |

### **9. Monetární politika a monetární teorie 205**

|       |                                                  |     |
|-------|--------------------------------------------------|-----|
| 9.1   | Monetární politika a její nástroje               | 205 |
| 9.2   | Typy monetární politiky                          | 207 |
| 9.2.1 | Dilema centrální banky                           | 211 |
| 9.3   | Teoretické přístupy k použití monetární politiky | 213 |
| 9.3.1 | Klasický přístup k monetární politice            | 213 |
| 9.3.2 | Keynesiánský přístup k monetární politice        | 214 |
| 9.3.3 | Monetaristický přístup k monetární politice      | 215 |
| 9.4   | Monetární politika v České republice             | 216 |
| 9.4.1 | Režimy monetární politiky                        | 216 |
| 9.4.2 | Cílování inflace Českou národní bankou           | 217 |
| 9.5   | Kombinace fiskální a monetární politiky          | 218 |

|                                                                                   |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>10. Zahraniční obchod a vnější obchodní politika</b>                           | <b>225</b> |
| 10.1 Příčiny zahraničního obchodu                                                 | 225        |
| 10.1.1 Světová cena                                                               | 228        |
| 10.2 Význam obchodu pro ekonomiku                                                 | 229        |
| 10.2.1 Měření zahraničního obchodu                                                | 230        |
| 10.2.2 Bilance zahraničního obchodu                                               | 231        |
| 10.3 Vnější obchodní politika                                                     | 232        |
| 10.3.1 Smluvní nástroje vnější obchodní politiky                                  | 233        |
| 10.3.2 Autonomní nástroje obchodní politiky                                       | 234        |
| 10.3.3 Ekonomická integrace a zahraniční obchod                                   | 236        |
| <b>11. Mezinárodní peněžní trh a vnější měnová politika</b>                       | <b>241</b> |
| 11.1 Devizový kurz a devizový trh                                                 | 241        |
| 11.1.1 Teorie devizového kurzu                                                    | 244        |
| 11.1.2 Organizace devizového trhu                                                 | 246        |
| 11.2 Faktory ovlivňující devizový kurz                                            | 247        |
| 11.3 Mezinárodní měnová soustava                                                  | 249        |
| 11.3.1 Centrální banka a devizový kurz                                            | 249        |
| 11.3.2 Vývoj mezinárodní měnové soustavy                                          | 251        |
| 11.3.3 Mezinárodní měnové instituce                                               | 253        |
| <b>12. Hospodářská politika a měření její úspěšnosti</b>                          | <b>259</b> |
| 12.1 Hospodářská politika a její cíle                                             | 259        |
| 12.2 Makroekonomické výkonnostní indexy                                           | 260        |
| 12.2.1 Index sklíčenosti                                                          | 260        |
| 12.2.2 Index voličské nepopularity                                                | 260        |
| 12.2.3 Index stabilizační politiky                                                | 261        |
| 12.2.4 Nedostatky makroekonomických výkonnostních indexů                          | 262        |
| 12.3 Phillipsova křivka                                                           | 262        |
| 12.3.1 Původní Phillipsova křivka a její modifikace v rámci keynesiánské ekonomie | 262        |
| 12.3.2 Friedmanovo pojetí Phillipsovy křivky                                      | 264        |
| 12.3.3 Phillipsova křivka v pojetí Roberta E. Lucase                              | 266        |
| 12.4 Magické n-úhelníky                                                           | 267        |
| <b>Seznam zkratk</b>                                                              | <b>277</b> |
| <b>Slovník pojmů</b>                                                              | <b>283</b> |
| <b>Seznam obrázků</b>                                                             | <b>298</b> |
| <b>Seznam tabulek</b>                                                             | <b>300</b> |
| <b>Rejstřík</b>                                                                   | <b>302</b> |
| <b>Literatura</b>                                                                 | <b>310</b> |
| <b>Internetové zdroje</b>                                                         | <b>311</b> |
| <b>Internetové zdroje statistických dat</b>                                       | <b>312</b> |